Program proti šikanování

školní rok 2026/2027

Základní škola a Mateřská škola Chrášťany

Chrášťany 100; 373 04 Chrášťany

Organizace	**Základní škola a Mateřská škola Chrášťany**
Sídlo	Chrášťany 100, 373 04
IČO	709 88 862
Ředitelka školy	Mgr. Bc. Ivana Hrabáková Veselá
Školní metodik prevence	Mgr. Romana Jílková
Platnost	školní rok 2026/2027

Program je součástí preventivního systému školy a navazuje na Preventivní program školy a krizový plán.

1 Účel a východiska programu

Program proti šikanování stanovuje společný rámec školy pro předcházení šikaně, její včasné rozpoznání, bezpečné šetření, ochranu ohrožených osob a následnou práci s třídním kolektivem. Je závazným pracovním vodítkem pro pedagogické pracovníky školy a je průběžně vyhodnocován a aktualizován.

Při zpracování programu škola vychází zejména z Metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č. j. MSMT-21149/2016, z Přílohy č. 6 - Školní šikana - k Metodickému doporučení MŠMT č. j. 21291/2010-28 a z aktuálních metodických materiálů MŠMT k rizikovému chování včetně kybernetické agrese a kyberšikany. Program nahrazuje starší školní dokument z roku 2019, který odkazoval na již překonaný metodický pokyn č. j. 24 246/2008-6.

2 Vymezení šikany

Šikana je úmyslné ubližování, ohrožování, ponižování nebo zastrašování, při němž je mezi účastníky patrná nerovnováha sil a napadený se nedokáže účinně bránit. Může být opakovaná, ale za závažných okolností může být nutné jako šikanu posuzovat i mimořádně intenzivní jednorázový útok. Podstatné je vždy posouzení kontextu, vztahů ve skupině, dopadu na ohroženého žáka a vývoje situace.

- **Přímá fyzická šikana**: *bití, kopání, strkání, omezování pohybu, ničení či odnímání věcí, nucení k nežádoucím činnostem.*
- **Přímá verbální a psychická šikana**: *nadávky, výsměch, ponižování, výhrůžky, vydírání, zesměšňování, manipulativní příkazy.*
- **Nepřímá šikana**: *izolování, demonstrativní ignorování, pomluvy, intriky, poškozování vztahů a sociálního postavení žáka.*
- **Kyberšikana**: *ubližování prostřednictvím digitálních technologií, např. ponižující obsah, vyhrožování, vydírání, zneužití účtu, šíření fotografií či videí, falešné profily nebo vylučování z online skupin.*
- **Šikana** může být **zaměřena** také **na pedagogického nebo jiného pracovníka školy**.

3 Cíle programu

- vytvářet bezpečné, respektující a předvídatelné prostředí školy;

- snižovat pravděpodobnost vzniku šikany a podporovat zdravé vztahy ve třídách;
- zajistit, aby žáci, zaměstnanci i zákonní zástupci věděli, kam se při podezření obrátit;
- zachytit varovné signály co nejdříve a reagovat bez bagatelizace;
- chránit oběť, svědky a oznamovatele před dalším ohrožením;
- zvolit postup odpovídající závažnosti a vývojovému stadiu šikany;
- pracovat nejen s obětí a agresorem, ale také s celou třídou;
- vést přiměřenou dokumentaci a vyhodnocovat účinnost přijatých opatření.

4 Základní součásti školního programu proti šikanování

Škola rozvíjí program jako propojený systém. Jeho jednotlivé součásti se navzájem doplňují:

1. společné vzdělávání pedagogických pracovníků a sdílení jednotného postupu;
2. užší realizační tým pro prevenci a řešení šikany;
3. mapování situace ve škole, třídních vztahů a rizikových míst;
4. společný postup při řešení počátečních stadií šikany;
5. krizový postup při pokročilé šikaně a mimořádných formách skupinového násilí;
6. primární prevence v třídnických hodinách a každodenní práci třídních učitelů;
7. prevence ve výuce a v dalších školních aktivitách;
8. prevence ve školním životě mimo vyučovací hodiny, zejména při dohledech a školních akcích;
9. ochranný režim školy zakotvený ve školním řádu, pravidlech a organizaci dohledů;
10. spolupráce se zákonnými zástupci;
11. spolupráce s odbornými a dalšími institucemi;
12. průběžná práce se vztahy ve třídách a intervence po řešeném případu;
13. vyhodnocování programu a přijímání opatření podle zjištěných potřeb.

5 Odpovědnost a role pracovníků školy

5.1 Ředitelka školy – Mgr. Bc. Ivana Hrabáková Veselá

- odpovídá za vytvoření podmínek pro bezpečné prostředí a systém prevence;
- zajišťuje, aby pracovníci školy znali postupy při podezření na šikanu;
- podporuje vzdělávání zaměstnanců a součinnost školního poradenského pracoviště;

- rozhoduje o opatřeních v rámci své kompetence a zajišťuje spolupráci s externími institucemi v závažných případech.

5.2 Školní metodik prevence - Mgr. Romana Jílková

- koordinuje prevenci šikany a aktualizaci programu;
- poskytuje pedagogům metodickou podporu při zachycení varovných signálů;
- ve spolupráci s vedením školy koordinuje šetření případů, které škola může bezpečně řešit vlastními silami;
- vede nebo zajišťuje potřebné záznamy a navrhuje následná preventivní a intervenční opatření;
- zajišťuje návaznost na odborná pracoviště a průběžně sleduje aktuální metodická doporučení.

5.3 Třídní učitel

- sleduje vztahy a klima třídy, změny v chování žáků a varovné signály;
- pracuje s třídními pravidly, podporuje spolupráci, respekt a bezpečnou komunikaci;
- při podezření neprovádí neuváženou konfrontaci účastníků, ale předává informace ŠMP a vedení školy;
- podílí se na následné práci se třídou a komunikaci se zákonnými zástupci podle dohodnutého postupu.

5.4 Všichni zaměstnanci školy

Každý pracovník školy bere oznámení nebo signál možného ubližování vážně, zajistí bezprostřední bezpečí, nebagatelizuje situaci a předá informace kompetentní osobě. Nikdo nesmí ponechat ohroženého žáka, aby si situaci „vyřešil sám“.

6 Prevence a bezpečné klima školy

- jasná a srozumitelná pravidla chování a důsledná, předvídatelná reakce na jejich porušování;
- pravidelné třídnické aktivity zaměřené na vztahy, spolupráci, respekt, osobní hranice a bezpečné vyhledání pomoci;
- práce s digitální bezpečností, kyberšikanou a odpovědným chováním online;

- všímavost pedagogů k osamělosti, vylučování, ponižování a změnám v chování nebo školním výkonu;
- účelné rozmístění pedagogických dohledů s ohledem na riziková místa a situace;
- podpora žáků v oznamování ubližování sobě i druhým bez obavy z odvety;
- spolupráce s rodiči a odbornými organizacemi a zařazování vhodných preventivních programů.

7 Varovné signály

7.1 Nepřímé signály

- žák bývá nápadně sám, vyhledává blízkost dospělých nebo je skupinou přehlížen;
- zhorší se jeho nálada, soustředění, prospěch nebo docházka bez zřejmého vysvětlení;
- má poškozené či ztracené věci, nevysvětlená poranění nebo se vyhýbá určitým místům a osobám;
- projevuje strach ze školy, nechce chodit na společné akce, mění běžné návyky nebo cestu do školy;
- objevují se výrazné změny v používání telefonu či sociálních sítí, úzkost po online komunikaci nebo náhlé rušení účtů.

7.2 Přímé signály

- ponižující přezdívky, nadávky, výhrůžky, posměch a zesměšňování;
- nátlak, vydírání, nucení k poskytování peněz, věcí nebo služeb;
- opakované strkání, kopání, bití, ničení věcí či jiné útoky, které napadený neopětuje nebo se jim snaží uniknout;
- manipulativní příkazy, sociální izolace a veřejné ponižování;
- šíření ponižujícího digitálního obsahu, zneužití účtu, online vyhrožování nebo koordinované vylučování.

8 Jak lze podezření oznámit

Žák, zákonný zástupce nebo zaměstnanec může podezření oznámit osobně třídnímu učiteli, školnímu metodikovi prevence, výchovnému poradci nebo vedení školy. Každé oznámení je přijato vážně

a je s ním nakládáno diskrétně. Škola chrání oznamovatele a neslibuje absolutní utajení, pokud je pro ochranu dítěte nutné informace předat dalším kompetentním osobám.

Dítě může využít také Linku bezpečí 116 111. Tento kontakt nenahrazuje povinnost školy řešit situaci, o níž se dozví.

9 Základní postup při podezření na počáteční šikanu

Konkrétní pořadí kroků se přizpůsobuje situaci. Cílem je nejprve zajistit bezpečí a získat spolehlivý obraz dění bez ovlivnění výpovědí.

1. Zajistit bezprostřední bezpečí ohroženého žáka a zabránit pokračování ubližování.
2. Informovat školního metodika prevence a vedení školy; určit, kdo bude případ koordinovat.
3. Promluvit odděleně s osobou, která na situaci upozornila, a s ohroženým žákem. Rozhovor vést citlivě, věcně a bez nátlaku.
4. Vyhledat vhodné svědky a vést s nimi individuální rozhovory tak, aby se nemohli předem domlouvat na společné verzi.
5. Průběžně písemně zaznamenávat zjištěné skutečnosti, časovou osu a přijatá bezpečnostní opatření.
6. Teprve po získání základních informací vést oddělené rozhovory s podezřelými útočníky; oběť a agresora nekonfrontovat.
7. Vyhodnotit závažnost, rozsah a stadium šikany a rozhodnout, zda je škola kompetentní pokračovat vlastními silami, nebo přizve odbornou pomoc.
8. Informovat zákonné zástupce způsobem a v okamžiku, který nenaruší bezpečné šetření; po zjištění skutečností s nimi individuálně projednat závěry a další postup.
9. Stanovit opatření pro ochranu oběti, práci s agresorem a obnovu bezpečných vztahů ve třídě.
10. V dalších týdnech situaci sledovat a vyhodnotit, zda se ubližování nevrací v jiné nebo skrytější podobě.

10 Postup při pokročilé šikaně nebo mimořádném skupinovém násilí

Při brutálním útoku, skupinovém násilí, bezprostředním ohrožení zdraví nebo situaci, kterou škola nemůže bezpečně zvládnout vlastními silami, má přednost ochrana života a zdraví před samotným vyšetřováním.

1. Bezprostředně zastavit násilí a zajistit bezpečí oběti i ostatních žáků.
2. Přivolat další dospělé pracovníky; podle potřeby zajistit první pomoc a přivolat zdravotnickou záchrannou službu.
3. Oddělit účastníky tak, aby nedocházelo k dalšímu násilí ani k domlouvání výpovědí.
4. Informovat ředitelku školy a školního metodika prevence.
5. Podle charakteru jednání kontaktovat Policii ČR a při naplnění podmínek také OSPOD; v případě potřeby přizvat odborné pracoviště (PPP, SVP apod.).
6. Zajistit dostupné důkazy a věcnou dokumentaci události.
7. Po odeznění akutní fáze zajistit podporu oběti, práci s agresory a odbornou intervenci ve třídě.

11 Nevhodné postupy, kterým se škola vyhýbá

- bagatelizování, přehlížení nebo odkládání řešení;
- požadavek, aby si oběť poradila sama nebo se útočníkovi „postavila“;
- společné vyšetřování oběti a agresora nebo jejich vzájemná konfrontace;
- veřejné výslechy před třídou, nucené veřejné omluvy v průběhu šetření nebo hlasování třídy o vině;
- předčasné svolání společného jednání rodičů oběti a podezřelého agresora;
- prozrazení zdroje informací bez nezbytného důvodu;
- nepřiměřené trestání bez práce s příčinami, vztahy a bezpečím třídy;
- automatické obviňování oběti nebo zlehčování dopadu jednání.

12 Kyberšikana

Kyberšikana může probíhat mimo budovu školy a mimo vyučování, přesto může významně zasahovat do bezpečí a vztahů ve škole. Škola řeší tu část situace, která souvisí se vzděláváním, školním prostředím, bezpečím žáků nebo vztahy ve třídě, a podle potřeby spolupracuje s rodiči a dalšími institucemi.

1. Zajistit bezpečí oběti a omezit další šíření škodlivého obsahu, pokud je to možné.
2. Uchovat dostupné důkazy - např. screenshoty, URL, zprávy, údaje o účtu, čas a okolnosti zveřejnění; důkazy dále zbytečně nešířit.

3. Nedoporučovat oběti odvetu ani další komunikaci s útočníkem; podle situace využít blokaci a nahlášení obsahu platformě.
4. Zmapovat souvislost online útoků se vztahy ve třídě a případnou souběžnou šikanou tváří v tvář.
5. Informovat zákonné zástupce a podle závažnosti doporučit či zajistit spolupráci s Policií ČR, OSPOD nebo odborným pracovištěm.
6. Uplatnit školní opatření pouze v rozsahu kompetencí školy a současně obnovovat bezpečné vztahy v kolektivu.

13 Šikana zaměřená na pedagogického pracovníka

Šikana pedagoga není soukromým problémem konkrétního zaměstnance. Vedení školy ji řeší jako problém bezpečí a klimatu celé školy. Pedagog, který je terčem šikany, nemá zůstávat na řešení sám.

- Pedagog oznámí podezření nebo útok ředitelce školy, případně školnímu metodikovi prevence.
- Při bezprostředním ohrožení zajistí bezpečí sobě i žákům, přivolá pomoc a postupuje podle krizového plánu školy.
- Vedení školy zajistí podporu ohroženému pracovníkovi a převezme koordinaci řešení.
- Škola posoudí vztahy ve třídě a případnou souvislost s šikanou mezi žáky.
- Podle potřeby zajistí odbornou intervenci a podporu pedagoga i svědků události.

14 Komunikace se zákonnými zástupci

Škola informuje zákonné zástupce o existenci programu proti šikanování a o možnostech, jak škole sdělit obavu. Pokud rodič upozorní na možné ubližování, škola jeho sdělení vyslechne, zaznamená podstatné informace a situaci bezpečně prověří.

- rodiče oběti a agresora jsou zpravidla zváni k odděleným jednáním;
- škola nesvolává společnou konfrontaci rodičů protagonistů v průběhu šetření;
- při jednání škola sděluje ověřené skutečnosti, přijatá opatření a další plán;
- u závažných případů škola rodiče informuje také o zapojení odborných institucí a o možnostech další pomoci.

15 Nápravná a podpůrná opatření

Opatření se volí individuálně podle závažnosti jednání, věku žáků, jejich potřeb, dopadu na oběť a situace ve třídě. Sankce samy o sobě nenahrazují intervenci a obnovu bezpečí.

- výchovná opatření a hodnocení chování v souladu se školním řádem a právními předpisy;
- individuální práce s agresorem, vedení k převzetí odpovědnosti a změně chování;
- podpora a bezpečnostní plán pro oběť, případně doporučení odborné péče;
- práce s třídním kolektivem a intervenční program zaměřený na obnovu bezpečných vztahů;
- spolupráce s PPP, SVP, OSPOD, zdravotnickými službami nebo dalšími odborníky podle potřeb případu;
- pravidelná následná kontrola situace.

16 Oznamovací povinnost a spolupráce s institucemi

Škola postupuje podle povahy a závažnosti konkrétního případu a aktuálních právních předpisů. Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které může naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, škola se obrací na Policii ČR. OSPOD škola informuje tehdy, nasvědčují-li zjištěné skutečnosti ohrožení dítěte ve smyslu zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Zákonné zástupce škola informuje v souladu se školským zákonem a s ohledem na bezpečné řešení případu.

Při spolupráci s Policií ČR škola využívá také aktuální Metodické doporučení MŠMT ke spolupráci škol a školských zařízení s Policií České republiky č. j. MSMT-6167/2025-1.

17 Dokumentace a ochrana informací

- O řešeném případu se vedou věcné, datované a přiměřené záznamy.
- Záznamy oddělují zjištěné skutečnosti od domněnek a interpretací.
- Přístup k dokumentaci mají pouze osoby, které jej potřebují k plnění svých pracovních úkolů.
- Digitální důkazy se uchovávají pouze v nezbytném rozsahu a bezpečným způsobem.
- Dokumentace je vedena v souladu s pravidly školy pro ochranu osobních údajů a spisovou službu.

18 Vyhodnocování programu

Školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy nejméně jednou za školní rok vyhodnotí funkčnost programu. Sleduje zejména výskyt a charakter řešených případů, riziková místa a situace, potřeby tříd, využití externí pomoci, zkušenosti pedagogů a účinnost přijatých opatření. Zjištění se promítnou do Preventivního programu školy, krizového plánu a plánování dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

19 Doporučené kontakty při řešení závažné situace

Instituce / služba	Kontakt	Poznámka
Linka bezpečí	116 111	bezplatná pomoc dětem a dospívajícím, nonstop
Pedagogicko-psychologická poradna	dle aktuálního kontaktního seznamu školy	odborná konzultace a podpora
Středisko výchovné péče	dle aktuálního kontaktního seznamu školy	intervence a práce s rizikovým chováním
OSPOD	dle místní příslušnosti dítěte	při naplnění podmínek ohrožení dítěte
Policie ČR	158	při podezření na protiprávní jednání / akutním ohrožení
Zdravotnická záchranná služba	155	bezprostřední ohrožení zdraví nebo života

20 Závěrečná ustanovení

S programem jsou seznámeni pedagogičtí pracovníci školy. Program je dostupný vedení školy a školnímu poradenskému pracovišti a jeho základní principy jsou vhodným způsobem komunikovány

žákům a zákonným zástupcům. Při každém konkrétním případu má přednost bezpečí dítěte a individuální posouzení situace před mechanickým použitím postupu.

Zpracovala	Mgr. Romana Jílková, školní metodička prevence
Datum	
Podpis školního metodika prevence	
Schválila	Mgr. Bc. Ivana Hrabáková Veselá, ředitelka školy
Datum	
Podpis ředitelky školy	

Použité a navazující metodické dokumenty

- *MŠMT: Metodický pokyn k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č. j. MSMT-21149/2016.*
- *MŠMT: Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování, č. j. 21291/2010-28, zejména Příloha č. 6 Školní šikana.*
- *MŠMT: aktuální metodická příloha ke kybernetické agresi a kyberšikaně (Příloha č. 7).*
- *MŠMT: Metodické doporučení ke spolupráci škol a školských zařízení s Policií ČR, č. j. MSMT-6167/2025-1.*
- *Preventivní program školy, školní řád a krizový plán Základní školy a Mateřské školy Chrášťany.*